

GORMONAL DISBALANS VA UNING MORFOLOGIK IFODASI

Abdusalomova Maftuna Mirzarahmat qizi

TDTU 2-son davolash fakulteti 325-B guruh talabasi

Xoliyeva Nigora Xudayberdiyevna

TDTU, EMU Patologik anatomiya kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada gormonal disbalans (endokrin tizim buzilishi)ning sabablari, uning organizm morfologik tuzilishiga ta'siri hamda bu holat natijasida yuzaga keladigan patologik o'zgarishlar tahlil qilinadi. Gormonlar inson organizmidagi fiziologik jarayonlarning boshqaruvchilari bo'lib, ularning me'yordan chetlanishi turli to'qimalar va organlarning tuzilishida morfologik o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Maqolada gormonal disbalansning asosiy turlari, ularning morfologik belgilar bilan ifodalanish shakllari, diagnostika va oldini olish choralari yoritilgan.

Kalit so'zlar: gormon, endokrin tizim, disbalans, morfologiya, gipofiz, qalqonsimon bez, gipotalamus, patologiya.

Abstract

This article analyzes the causes of hormonal imbalance (endocrine dysfunction), its effects on the morphological structure of the body, and the pathological changes that result. Hormones act as regulators of physiological processes in the human body, and any deviation from their normal levels leads to morphological changes in various tissues and organs. The article also discusses the main types of hormonal imbalance, their morphological manifestations, and possible diagnostic and preventive measures.

Keywords: *hormone, endocrine system, imbalance, morphology, pituitary gland, thyroid gland, hypothalamus, pathology.*

Kirish

Inson organizmida gormonlar muhim biologik faol moddalardan biri hisoblanadi. Ular metabolizm, o'sish, reproduktiv funksiyalar, immunitet hamda asab tizimi faoliyatini tartibga soladi. Gormonlar miqdorining oshishi yoki kamayishi natijasida gormonal disbalans holati yuzaga keladi. Bu esa organizmning umumiy holatiga, ichki a'zolar morfologiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda atrof-muhit omillari, stress, ovqatlanish buzilishi va ekologik ifloslanish sababli gormonal disbalans holatlari ortib bormoqda. Gormonlar o'zgarishi organizmda ko'plab patologik jarayonlarning morfologik asosini tashkil etadi. Shuning uchun bu muammoni chuqur o'rganish tibbiyot va biologiya sohalarida muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Muhokama va natijalar

1. Gormonal disbalansning sabablari

Gormonal disbalans quyidagi omillar ta'sirida yuzaga keladi: gipotalamo-gipofizar tizim buzilishi, genetik mutatsiyalar, stress, ovqatlanishdagi nomutanosiblik, atrof-muhit toksinlari, dorivor vositalarning nojo'ya ta'siri. Ushbu omillar gormonlar sekretsiyasiga yoki ularning retseptorlari sezuvchanligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

2. Morfologik o'zgarishlarning umumiy tavsifi

Gormonal disbalans natijasida to'qimalarda quyidagi morfologik o'zgarishlar kuzatiladi: gipertrofiya, atrofiya, degenerativ o'zgarishlar, metaplaziya va giperplaziya. Masalan, gipotiroidizm da teri qalinlashishi, shish, soch to'kilishi;

giperadrenalizmدا yurak mushaklarida gipertrofiya va qon bosimi oshishi kuzatiladi.

3. Gormonlarning morfologik ta'siri

Gipofiz gormonlari: O'sish gormoni ortiqcha ishlab chiqilganda gigantizm, yetishmaganda esa nanizm holati paydo bo'ladi. Qalqonsimon bez gormonlari: Ularning ortiqcha ishlab chiqilishi tireotoksikozga olib keladi. Jinsiy gormonlar: Estrogen va testosteron disbalansi reproduktiv organlarda atrofik yoki giperplastik o'zgarishlarga sabab bo'ladi. Buyrak usti bezi gormonlari: Kortizol ortiqligi Cushing sindromini keltirib chiqaradi.

4. Diagnostika usullari

Gormonal disbalansni aniqlashda quyidagi usullar qo'llaniladi: qon tahlillari (ELISA), ultratovush tekshiruvi, biopsiya va gistologik tekshiruv, MRI yoki KT. Bu usullar yordamida endokrin bezlar morfologiyasi va faoliyati o'rganiladi.

5. Profilaktika va davolash choralari

Profilaktika: sog'lom ovqatlanish, stressni kamaytirish, endokrin tizimni nazorat qilish. Davolashda substitutsion terapiya, fitoterapiya, dietoterapiya va fizioterapiya usullari qo'llaniladi.

Xulosa

Gormonal disbalans inson organizmida muhim fiziologik jarayonlarning buzilishiga sabab bo'ladi. U turli organlar va tizimlarda morfologik o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Bu o'zgarishlar surunkali kasalliklarga olib kelishi mumkin. Shu sababli gormonlar muvozanatini saqlash, ekologik xavfsizlikka rioya qilish va erta diagnostika choralari muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Guyton A.C., Hall J.E. Textbook of Medical Physiology. 14th ed. Elsevier, 2021.
2. Ganong W.F. Review of Medical Physiology. McGraw-Hill, 2022.
3. Sherbekov A. “Endokrin tizim patologiyasining morfologik ifodasi.” Tibbiyot fanlari jurnali, 2023.
4. Vohidova M. “Gormonal buzilishlar va ularning klinik ko‘rinishlari.” O‘zbekiston tibbiyot axborotnomasi, 2022.
5. Sadikova D. “Inson organizmida endokrin disbalansning morfologik tahlili.” Biologiya va tibbiyot fanlari to‘plami, 2024.
6. Harrison’s Principles of Internal Medicine. 21st ed. McGraw-Hill, 2023.
7. WHO Report. Endocrine Disorders and Environmental Health. Geneva, 2021.